

Ina votaziun emoziunala

DA MARTIN CABALZAR/FMR

■ **Il 27 da settember decida il suveran a l'urna davart la revisiun da la lescha federala da chatscha. Ella preveda da schlucclar la protecziun dals lufs e lubescha da sajettar a moda preventiva tals per decimar las rotschas. La FMR dat ina survista e preschenta las posiziuns pro e contra.**

En Svizra vivan actualmain radund 80 lufs, en il Grischun radund 40. Lur dumber crescha cuntinuadamain. Tranter auter datti en Svizra er novas rotschas. Sis da quellas sa chattan en il Grischun e quatter en Surselva. Singuls lufs paran d'avair pers lur tema dals umans e lur abitadis. Il dumber da nursas e chauras stgarpadas è creschì marcantamain l'ultim temp. I vegn supponì ch'ìls lufs pudessan chaschunar disturbis en muaglias da vatgas-mamma che daventian pervi da lur instinct da protecziun pli aggressivas. Damai che las muaglias spaventadas pudessan er esser in privel per ils umans han pliras vischnancas montà tavlas d'avertiment e schizunt ponderà da serrar tscherts tschancuns per bikers e viandants. Purs pertutgads or da la Surselva èn s'adresads cun ina brev averta directamain a la presidenta da la Confederaziun *Simonetta Sommaruga*.

Tge vul la revisiun?

Il stimpel per la revisiun da la lescha da chatscha han differentas intervenziuns parlamentaras cunter la derasaziun dal luf dà, tranter auter er dal cusseglier dals chantuns grischun *Stefan Engler*.

Cun la revisiun da la lescha da chatscha vegn la protecziun dal luf schlucclada. El resta bain ina spezia protegida, da nov tutga el dentant tar las «spezias protegidas che pon vegnir reguladas». Uschia pon ils chantuns prender mesiras per decimar a moda preventiva ils lufs, era sche quels n'han anc betg chaschunà in donn. Sper il luf vegn er il capricorn definì sco «spezia regulabla». Ulteriurs animals selvadis sco il castur, il luf-tscherver, l'urs, la ludra, l'irun grisch ed il marel grond restan vinavant strictamain protegids. Cun la revisiun survegn il Cussegl federal dentant la competenzaza da definir ulteriuras spezias protegidas sco «regulablas».

Cura po il luf vegnir sajettà?

Fin qua aveva il luf ina protecziun bunamain absoluta. Ina rotscha dastgava vegnir decimada mo cun la lubientscha da l'Uffizi federal da l'ambient (Bafu) sch'el aveva stgarpà entaifer quatter mais almain 15 animals da niz u sche lufs vegnevan observads repetidamain en la vi-

Il 27 da settember vai per la lescha da chatscha – ma surtut per il luf. FOTO BEN LACK/CC BY 2.0

schinanza dals vitgs, avevan pers il respect vers l'uman u mussavan in cumportament aggressiv. Singuls animals pudevan vegnir dads libers da sajettar dal Bafu sch'els avevan stgarpà almain 35 animals entaifer trais mais u 25 animals entaifer in mais.

Da nov duain ils chantuns reglar sezs ed en atgna competenzaza a moda preventiva la populaziun da lufs. I na drova betg pli ina lubientscha dal Bafu, mabain suplettamain in'audiziun da quel. Ed i na

dovra betg pli ina cumprova ch'in singul luf haja gia chaschunà donns. Sajettadas organisadas dal luf ston en scadin cas servir a l'intent da prevegnir a donns u ad in privel direct per l'uman. Ni ch'ellas ston esser necessarias per mantegnair l'ambient da viver, la varietad da las spezias u l'effectiv da la selvaschina. Plinavant na dastgan talas sajettadas betg «periclitlar l'effectiv da la populaziun da lufs». Per exempel èsi scumandà d'eliminar cumplettamain ina rotscha da lufs.

Argumentes contra

Las organisaziuns per la protecziun da la natira, da l'ambient e dals animals ch'han prendì il referendum considereschan la revisiun sco mal gartegiada e la taxeschan sco «lescha da sajettar». Ella flaiventia la protecziun da las spezias en general. Gia oz saja pussaivel da sajettar – cun lubientscha da la Confederaziun – singuls animals protegids che chaschunan problems. Da nov possian ils chantuns «sajettar lufs sin reserva», senza che quels hajan chaschunà donns. Bain vegnian mo luf e capricorn taxads sco «spezias regulablas», la Confederaziun possa dentant prolungar da tut temp questa glista cun castur, luf-tscherver, ludra, cign dumesti ed auters animals selvadis. Cuntari na vegnian spezias periclitadas sco la lieur brina, il cot da draussa, l'urblauna e la becassa betg protegidas. Senza il luf-tscherver e luf vegniss la populaziun da tschiervs, chavriels e chamutschs a sa multiplitgar a moda nunc controllabla e chaschunar donns en gauds e plantaziuns.

Contra: PS, verd-liberals e verds.

Argumentes pro

Ils aderents da la lescha argumenteschan che la derasaziun adina pli gronda dals lufs mainia adina a dapli conflicts cun l'agricultura, il turissem e la populaziun. La revisiun pussibiliteschia da sajettar lufs e capricorns anc avant ch'els chaschunan donns. Cunzunt beneventan ils aderents che la competenzaza da reglar la populaziun vegn delegada als chantuns ch'han uschia la responsabladad d'agir tenor lur relaziuns. Cunzunt en ils chantuns Grischun e Vallais cun ina gronda concentrasiun da lufs sajan ils bassegns dals elevaturs ed era la percepsziun da la populaziun differentas. Impurtant saja era che lufs e capricorns possian vegnir sajettads sut circumstanzas en asils da protecziun da selvaschina sch'i va per mantegnair la varietad da las spezias, per la tgira da la selvaschina u per impedir donns smesirads da selvaschina. Tras quai possa vegnir impedi che lufs e capricorns possian sa multiplitgar a moda nunc controllabla en reservats.

Pro: PCD, PLD, PPS e PBD